

Repertoriul copiilor

Drd. Catan a Speranta

Motto:

Este printre voi vreunul cu inima buna? Sa cânte cântari de lauda!

Iacov 5:13

1. Cântecul pentru copii, motivatie teologica

Dumnezeu iubeste cântarea dragostei izvorâta dintr-un cuget bun, dintr-o credinta neprefacuta. Cântarea ne ajuta sa-I aratam iubirea din adâncul inimii, dând glas celor mai profunde gânduri si emotii ale fiintei noastre. Prin cântare Îl cinstim pe Dumnezeu si ne deschidem sufletul pentru El. Tot prin cântare comunicam semenilor mesajul de dragoste a lui Dumnezeu pentru mântuirea tuturor.

Mântuitorul ne-a lasat cea mai concreta imagine a slujirii cu inima buna atunci când, comparându-i pe **crestini** cu niste **copii**, a spus „**Adevarat va spun ca, daca nu va veti întoarce la Dumnezeu si nu va veti face ca niste copilasi, cu nici un chip nu veti intra în Împaratia cerurilor.**” (Matei 18:23) Învatatorul înțelege comportamentul copiilor si apreciaza corect limitele vârstei copilaresti, chiar si atunci când oamenii maturi se comporta inadecvat vârstei lor, în privinta folosirii ratiunii. „**Cu cine voi asemana neamul acesta de oameni? Seamana cu niste copilasi care sed în pietre si striga la tovarasii lor.**” (Matei 11:16) Mai mult decât acesta simpla asemanare, Isus dovedeste ca îi iubeste pe copii, atunci când spune: „**si oricine va da de baut numai un pahar de apa rece unuia dintre acesti micuti în numele unui ucenic, adevarat va spun ca nu-si va pierde rasplata.**” (Matei 10:42). Acesta este motivul pentru care Isus îi primește pe copii, certând pe ucenicii care considerau ca micutii Îl deranjeaza. „**Când a vazut acest lucru, S-a mâniat si le-a zis: Lasati copilasi sa vina la Mine si nu-i opriti, caci Împarartia lui Dumnezeu este a celor ca ei.**”

Isus a dovedit ca îi iubeste pe copii si prin faptul ca s-a folosit de ei ca sa dea învatatura adultilor, referindu-se la inocenta acestora: „**Si a luat un copilas si l-a asezat în mijlocul lor, apoi l-a luat în brate si le-a zis: oricine primește pe unul dintre acesti copilasi în numele Meu, Ma primește pe Mine si oricine Ma primește pe Mine, nu Ma primește pe Mine, ci pe Cel ce M-a trimis pe Mine.**” (Marcu 9:36,37.) Ceea ce ilustreaza cel mai încurajator tematica noastra este faptul ca Isus primește laude din gura copiilor. „**Da, le-a raspuns Isus, oare n-ati citit cuvintele acestea: Tu ai scos laude din gura pruncilor si din gura celor ce sug?**” (Matei 21:16)

Copiilor le place sa cânte si prin cântarile intonate cu vocile lor curate, multi au prilejul sa auda mesajul evangheliei. Cântarea este un mijloc de închinare si este binecunoscut faptul, ca în toate timpurile credinciosii l-au urmat pe Dumnezeu, purtând cu ei, în bucurii, în greutate, în sperante sau nostalgii impulsul imnurilor de slava. Multora dintre noi le place sa cânte, dar mai putini sunt cei ce doresc sa faca acest lucru spre slava Domnului. Cântam în momente de bucurie, cântam si când avem nevoie de alinare sufleteasca. Ne straduim sa-i învatam pe

copiii nostri sa cânte si sa-L laude pe Dumnezeu si sa-I multumeasca pentru dragostea sa de Tata. Nu e om, în poporul lui Dumnezeu, caruia sa nu-i placa sa cânte. Mai putini sunt cei ce au darul de a compune melodii si versuri pentru cântarile crestine. Si mai putini sunt cei care le adreseaza copiilor. Si totusi, aceasta preocupare este una lasata de Dumnezeu, care I-a poruncit lui Moise sa scrie cântarea de lauda pentru izbavirea de sub egipteni si sa-i învete pe copii, care cântând-o mereu, vor cunoaste propria lor istorie si nu vor uita binefacerile lui Dumnezeu. Isus nu a facut decât sa împlineasca voia Tatalui si cu privire la copilasi.

Urmând pilda lui Isus, în decursul veacurilor, crestinii s-au aplecat cu grija si dragoste asupra vietii copiilor, încercând sa le sadeasca din pruncie dragostea pentru Mântuitorul, Isus Cristos. Astfel se explica prezenta numeroaselor partituri muzicale, unele mai simple, altele mai complicate, fiecare pe masura înțelegerii si posibilitatilor de interpretare a micutilor.

Lauda la adresa lui Dumnezeu, din gura copiilor a devenit o preocupare din ce în ce mai mare pentru crestini. Primele scoli instituite pe lângă biserici marturisesc despre necesitatea instruirii copiilor în acest domeniu al laudei din cele mai vechi timpuri. **Scolile duminicale** care se organizeaza si în zilele noastre pentru copiii din biserici alocă o buna parte din timpul instruirii pentru învatatura laudei. De aceea repertoriul „laudelor din gura copiilor” este extrem de vast si de variat. Foarte multi compozitori si-au dedicat energia slujind lui Dumnezeu si prin creatia lor pentru copii. Din nefericire, slujind cu modestie, multi compozitori au preferat sa nu își semneze compozitiile, asa ca si Johann Sebastian Bach atunci când își semna lucrarile cu initialele S.D.G., adica **Soli Deo Gloria**, socotind ca toata slava I se cuvine lui Dumnezeu.

2. Tematici

Toate sarbatorile Bisericii sunt prilejuri de celebrare a unui mare eveniment din viata Mântuitorului sau din istoria Bisericii, iar copiii sunt implicati pe masura puterii si înțelegerii lor în aceste sarbatori. Majoritatea calendarelor bisericilor scot în evidenta sarbatori în a caror ceremonie este inclus si un program al copiilor. Aceste tematici se pot include în comemorarea evenimentelor istorice ale Bisericii:

- **Craciunul** cu tematica nasterii Mântuitorului,
- **Florile** - când copiii striga *Osana, Osana* la intrarea lui Isus în Ierusalim,
- **Pastele** sau bucuria Învierii Domnului,
- **Rusaliile**, ca act de nastere a Bisericii.

În ultimii ani au aparut alte sarbatori care implica de asemenea copiii în celebrare si care au mai mult un caracter social:

- Pentru **Ziua Mamei**, se compun cântece care îi educa pe copii în ideea cinstirea mamelor.

- **Ajunul Anului Nou** prilejuieste o atmosfera de rugaciune, dedicare si închinare.
- Apoi, bisericile pot alege sa tina o slujba de recunostinta sau o **Sarbatoare a Roadelor** , toamna, ca o zi a multumirii pentru tot ceea ce Dumnezeu a facut pentru omenire.

Exista si alte repartizari tematice, dupa cum ne ofera **Jean Staneschi** în cartea sa, **Harfa copiilor**. Aparuta în limba româna pe la 1929 si reeditata dupa revizuirea ei în 1979, aceasta cuprinde, dupa cum denota subtitlul ei, “*100 de cântari spirituale pentru copii*” . Cântarile sunt traduse, culese sau prelucrate de **Jean Staneschi** , autor care aseaza în prefata cartii un index tematic în ordine alfabetica, dupa cum urmeaza:

Biblia, Biserica, Cer, Chemare la Dumnezeu, Craciun, Creatiune, Credinta, Dragostea Domnului, Duhul Sfânt, Dumnezeu poarta de grija, Fericire, Iertare, Încredere, Îndemnare, Jertfa Domnului, Lauda, Marturisire, Mângaiere, Misiune, Mântuire, Pace, Paste, Pacatul, Predare, Rugaciune, Seara, Sfârșitul lectiei, Venirea Domnului, Viata pe pamânt, Victorie asupra pacatelor.

Compozitorul **Iovan Miclea**, cel care, fiind profesor de dirijat la catedra Conservatorului "Ciprian Porumbescu" din Bucuresti, publicase în perioada comunismului sub pseudonimul **Ioan Milutanul** , a editat la Portland, în decembrie 1992, o carte cu cântari corale pentru copii, intitulata “**Laudati pe Domnul** ”. Doresc sa remarc aceasta editie nu numai pentru continutul “*cântarilor pentru cor de copii*” , asa cum este subintitulata cartea ci, si pentru repartitia tematica pe care o face autorul, lucru mai rar întâlnit în alcatuirea unei carti pentru copii. Însusi compozitorul se explica în **Prefata** cartii ceea ce urmeaza: “*Continutul bogat si variat, din punct de vedere muzical, emotional si tematic al celor 75 de cântari corale, din volumul “Laudati pe Domnul”, asigura o arie evident mai larga de alegere si orientare a repertoriului de cântari cerut de noile generatii de copii, cât si de nevoile mereu crescânde ale serviciilor duminicale si ocazionale din Casa Domnului.*” Ceea ce face deosebit de remarcabila aceasta editie este repartitia tematica a celor 75 de piese corale, gândita de compozitor si asezata într-un **Index tematic** , la sfârșitul cartii. Cu precizarea ca folosim cartea lui Iovan Miclea, care contine un index tematic ca un *exemplu de tematici* ale tuturor cântecelor pentru copii, redam în continuare acest index:

- **Lauda, multumire, închinare**
- **Adoratie si recunostinta**
- **Bucurie în Hristos**
- **Chemare la mântuire**
- **Încredere în Domnul**
- **Ascultare si umblare cu Isus**
- **Patria cereasca**
- **Cuvântul Domnului**

- *Nasterea Mântuitorului*
- *Învieerea Domnului Isus*

Beneficiind de o bogată și îndelungată experiență componistică și pedagogică, Iovan Miclea concepe dirijoral repertoriul cărții pentru cor de copii, încheind cu un *Canon la trei voci egale* și cu *Cinci vocalize pentru cor de copii*. Preocuparea compozitorului pentru receptarea mesajului cântecelor i-a determinat și redactarea cărții pe două planuri, așa cum el însuși o prezintă în subsolul paginii a 14-a. “*Exceptând cântările cu nr. 1,2,7 și 63, toate celelalte au fost tipărite astfel: pagina din stânga cărții prezintă în formă versificată conținutul literar al cântărilor, iar cea din dreapta cuprinde partitura muzicală împreună cu versurile ce stau la baza ei. De ce așa? Pentru a ușura învățarea, urmărirea și înțelegerea lor de către copiii sau părinții acestora care au o instruire muzicală mai modestă. Totodată, redactarea separată a textului cântărilor, ofera posibilitatea – pentru cei interesați- să învețe și să recite în cadrul serviciilor divine din Casa Domnului, poeziile dorite.*”

Dacă **Iovan Miclea** a pornit de la cântare spre poezie pentru a oferi celor mici material “didactic”, alți poeți au pornit spre cântare după ce au scris versuri. Astfel, poetul **Costache Ioanid** a cuprins în volumul său de poezii intitulat *Taine* și o parte de poezii dedicate copiilor, intitulată *Taine mari pentru cei mici*. Multe din poeziile destinate celor mici au îmbrăcat haina melodiei, data uneori de însuși poetul Ioanid, iar alteori de alți compozitori. **Nicolae Moldoveanu** și **Traian Dorz**, cunoscuți în lumea evanghelică, mai ales pentru cântările, poeziile și meditațiile scrise în anii de detenție în perioada comunistă, tocmai pentru preocuparea de a le scrie, s-au aplecat cu grijă și asupra nevoilor lumii copilăriei dedicând celor mici, eforturile lor creatoare. Celebra carte care circula printre aceștia *Osana, Osana*, subintitulată “*Cântări și poezii pentru cei mai buni copii*” a fost semnată de **Traian Dorz**. El nu își repartizează tematic cântările și poeziile compuse, dar, dacă analizăm conținutul prezentat, constatăm că el adaugă tematicilor cunoscute deja și sărbătorile calendaristice ale fiecărei luni, descriind o nouă dedicare pentru fiecare nouă lună, cum ar fi: ianuarie, februarie, martie etc. La aceste noutăți tematice se adaugă și rugăciunile pentru binecuvântarea copiilor mici încredințați Tatalui Cereșc. **Nicolae Moldoveanu**, publică în 1994 cartea *Cântări pentru copii*, iar în prefata acesteia se regăsește o repartitie tematică a cuprinsului: *Lauda, Multumire, Rugăciune, Credință, Nadeje, Ascultare, Biblia, Învățatura, Dumnezeu, Isus Hristos, Anotimpurile. Cântece de leagan, Diferite*. Aceste cântări sunt scrise pe note înregistrând linia melodică a cântecului și cuvintele.

Harul compozitorilor anonimi sau cunoscuți de a înțelege receptivitatea celor mici și a compune pe măsura puterii lor de exprimare, învățându-i, prin organizarea repertoriului, să pretuiască tematica pieselor interpretate, a făcut ca aceste cântece să circule prin mai toate bisericile, indiferent de denotațiune.

3. Tipologii

I. Interpretarea

Daca am dori sa clasificam repertoriul pentru copii în functie de maniera de interpretare a acestuia am obtine mai multe tipuri de cântari.

a) **Cântece pentru copii interpretate de copii :**

- copii solisti
- grup monodic de copii
- solisti cu acompaniament coral
- solisti cu acompaniament instrumental
- cor de copii pe voci egale, a capella
- cor de copii cu acompaniament instrumental

b) **Cântece pentru copii interpretate de adulti**

- în cadrul slujbelor religioase
- înregistrari pe casete (Mihaela Oancea, Nicolae Moldoveanu, Genoveva, “Speranta”)
- învatorii de copii

c) **Cântece ale adultilor care evoca anii copilariei**

Sunt cântecele care aduc în prim plan sentimentele nostalgice ale adultilor referitoare la încarcatura spirituala dobândita în anii copilariei. De exemplu, cântecul “Si mama ne chema pe toti în casa” scris de Dionisie Giuchici.

II. Raspândirea

În functie de modalitatea de raspândire a repertoriului pentru copii printre crestini se poate vorbi de o tipologie a înregistrarii acestuia.

a) Oralitatea

Una dintre cele mai experimentate modalitati de raspândire a acestor cântece este cea mai veche metoda de învățare, cea pe **cale orala**. Din generatii în generatii, de ani si ani, din biserici în biserici, indiferent de confesiunea acestora, se compun si se raspândesc cele mai frumoase creatii pentru copii. Parintii si bunicii își educa urmasii, profesorii de scoala duminicala își învata elevii, prietenii fac schimb de cunostinte muzicale în cea mai simpla si directa maniera, învățarea dupa ureche. Multe cântece au acoperit o larga arie de raspândire formând ceea ce s-ar putea numi folclor evanghelic. Sute si poate mii de copii au învățat cântari ale caror autori au ramas în negura uitarii pentru ca acestia nu au alcatuit un volum de piese scrise pe care sa-si aseze numele, dar melodiile sunt suficient de convingatoare pentru a fi preluate de generatiile noi. Cântari ca : “ *Frumos e câmpul verde*”, “*Eu ma culc, sunt obosit*”, “*În jurul lui Isus zaresc multime de copii*”, “*Sa stralucesc ca o raza*”, “*În stravechea carte sfânta*”, “*Eu sunt numai un copil*”, “*Ce bine e ca sa stii ca ai în cer un Tata*” constituie baza repertoriului de cântece pentru copii din orice biserică în care activitatile pentru copii înseamna o prioritate. Ele s-au transmis de multa vreme pe cale orala si au fost modele pentru alte cântari ca “*Mama mea*”, “*Si mama ne chema pe toti în casa*”, “*Un cuvânt pe-acest pamânt*” etc., ai caror autori au ramas de asemenea trecuti sub tacere.

Înregistrari audio

Mai nou, acelasi repertoriu se poate audia pe o multime de **casete** care circula de asemenea în multe biserici. Programul scolilor duminicale care include cântarea de lauda a copiilor promoveaza si forma de material didactic a cântecului înregistrat pe casete. Multe formatii muzicale de copii s-au descoperit auditorilor prin albumele înregistrate cu cântecele copiilor. Mai nou se poate beneficia si de tehnicile video, datorita carora se pot immortaliza momente importante din istoria bisericii locale în care sunt implicati copiii cu repertoriile lor. Toate acestea devin modele pentru activitatea cu copiii din toate bisericile, fapt care diminueaza diferentierile de manifestare artistica din diferitele denominatiuni.

b) Manuscrise

În practica lucrarii cu copiii se înregistreaza si o serie de **manuscrise**, care circula de asemenea din mâna în mâna, din biserică în biserică, cu diferite ocazii specifice *Ziua mamei*, *Craciun*, *Paste* etc. Unele cântece sunt scrise în caietele de cântari ale muzicienilor responsabili de actul cântarii cu copiii, iar altele sunt, mai nou, cuprinse în dosare sau bibliorafturi, ca niste partituri separate pentru fiecare cântare, sau folii transparente care sunt vizibile cu ajutorul retroproiectorului. Aceasta maniera de expunere a cântarilor se realizeaza fie ca se cunoaste, fie ca nu se cunoaste autorul pieselor muzicale.

c) Carti de muzica

În timp s-au facut eforturi ca cele mai cunoscute din piesele care circulau pe cale orala sau sub forma manuscriselor sa fie scrise pe note si asezate în **carti destinate copiilor** . Multe biserici au locuri special amenajat pentru vânzarea cartilor, printre care se gasesc si cântece pentru copii. Unele sunt scrise doar sub forma versurilor, iar cântecele se fac cunoscute, asa cum am mai spus, prin programe speciale ale copiilor sau casetele pe care acestea sunt înregistrate. Multe din cartuliile scrise frumos pentru copii, cu desene minunate, cu povestiri, poezioare si cântece sunt compozitii traduse din alte limbi. Daca s-ar face o statistica a acestora poate ca ar prima traducerile din limba engleza.

Cartile *Sion*, aparute în șase volume, contin cântări traduse, așezate pe una sau două voci. Între cântări se găsesc sub forma unor povestioare, istorisiri biblice, însoțite de desene încântătoare. Unele carti, contin doar textul cântarilor și imagini colorate pentru copii, așa cum este cartea *Osana, Osana* a lui **Traian Dorz**. Altele, poate cele mai multe, contin linia melodică însoțită de text și din nou desene dragute pentru copii, cum găsim în volumul *Cântări pentru copii*, a lui **Nicolae Moldoveanu** sau *Harfa copiilor*, aranjată de **Jean Stănescu**.

Există și carti care contin cântece pentru copii pe trei sau patru voci, în versiunea cântecelor corale pentru voci egale, așa cum este cartea *“Laudati pe Domnul”* scrisă de Iovan Mică.

III. Gradul de pregătire muzicală a autorului

- cântări cu autori anonimi; ele se răspândesc cel mai adesea pe cale orală și uneori, sunt cuprinse în culegerile de cântări fără a avea menționat vreun nume la autor
- cântări cu autori populari cunoscuți; aceștia sunt ca niște rapsozi care au darul cântării, au voci frumoase și pot să-și răspândească melodiile pe care le compun, Dionisie Giuchici, Georgel Jivan etc
- Cântări cu autori pregătiți din punct de vedere al notației muzicale, care scriu și uneori dau la tipar propriile compoziții ca să poată fi folosite de mai multe comunități.

4. Rolul pedagogic

Formarea caracterului cu ajutorul muzicii nu este o noutate descoperită de învățătorii creștini. Încă din antichitate grecii au formulat doctrina ethosului, referindu-se la influența pe care muzica o are asupra caracterului în procesul de formare a personalității individului. Și pentru că statul grec a hotărât că dorește să formeze, prin intermediul muzicii, oamenii de bază ai societății, filozofii greci au făcut din muzică o problemă de stat. Aristotel susține că ritmul și melodia contin în sine oglindirea supărării și blândetei, a bărbăției și ponderației și a tuturor calităților. *“Când percepem cu urechea ritmul și melodia, percepem reproducerea caracterelor. Modulurile nu ne influențează deopotrivă: ascultând, de exemplu, mixolidianul, noi cadem într-o dispoziție tristă, apăsătoare, în timp ce dorianul evocă dispoziții cu totul diferite.”* Concluzia lui **Aristotel** este că muzica exercită o influență puternică asupra caracterului uman. **Platon** pledează în opera sa *“Statul”* pentru crearea de modele sociale, *“oameni cinstiți, plini de bărbăție și înțelepciune”*. El consideră că modul doric este cel mai potrivit pentru educație, celelalte, dintre care, cu siguranță frigianul, lasciv și frivol, putând fi chiar daunătoare.

Creștinii au preluat aceste experiențe, bazându-se și pe poruncile Vechiului Testament, potrivit cărora Moise, ascultând de Cuvântul Domnului, a scris și i-a învățat pe copiii lui Israel cântări care cuprindeau istoria poporului său, dar și cântări care aveau rolul de a forma viitorii patrioți. Acest deziderat cu implicații sociale a fost preluat de toate națiunile. Într-o conferință ținută la Paris, în 1925, referindu-se la *“Muzica românească”*, **Nicolae Iorga**,

afirma ca “muzica religioasa româneasca este în esenta, de traditie corala si vine, fara îndoiala, din Bizant”. El mai precizeaza ca scolile de muzica din Constantinopol au trimis preoti si profesori de muzica în Tarile Române, aducând aici influenta clara a muzicii orientale. Catre 1820 scoala constantinopoleana si-a raspândit influenta în Principate, unde s-au publicat mai apoi, lucrarile calugarului Macarie, care “înțelegea sa fie reformatorul muzicei religioase, în Tarile Române”. Mai târziu, aceasta traditie a suferit modificari datorita influentei tot mai accentuate a muzicii occidentale, la început în Transilvania si apoi, în Principate. Scolile confesionale, care au luat nastere pe rând, sub influenta Reformei Protestante au dezvoltat tot mai mult elementul educational al muzicii. Cum cultele neoprotestante au cunoscut o ampla dezvoltare, mai ales în secolul al XIX-lea, perioada comunista fiind cea mai crunta opreliste în calea functionarii unor scoli confesionale, educatia copiilor a fost încredintata scolilor duminicale din cadrul bisericilor evanghelice. Din activitatea, uneori, subterana a acestora s-au nascut nenumarate comori de cântece, cu rol educativ, de formare a tinerelor vlastare în dedicare totala lui Dumnezeu.

Încheiem aceasta succinta prezentare a studiului nostru în respectul formularii conclusive a lui **Nicolae Moldoveanu**, din prefata cartii “*Cântari pentru copii*” :

“Pentru omul credintei, cântarea este o putere de neînchipuit si în durere si în bucurie. Ea înaripeaza duhul si-l duce în lacasurile pacii si luminii ceresti... Ca urmasi ai Mântuitorului, noi, parintii, profesorii si copiii nu uitam jertfa de lauda – cântarea –, pe care trebuie s-o aducem zilnic pe altarul inimii curate. Aceasta este datoria noastra sfânta.! Slavit sa fie Domnul!

